

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2006

Μάθημα: Λατινικά

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Δευτέρα, 5 Ιουνίου 2006
11:00 – 13:00

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ
ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΤΑ (7) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

(Μονάδες 50)

(Τα κείμενα παρατίθενται ελαφρώς διασκευασμένα)

	<u>Μον.</u>
I. T. Manlius ¹ cum aliquando castris abiret, edixit ut omnes pugna abstinerent. Sed paulo post filius consulis ² a duce <u>hostium</u> his verbis proelio lacessitus est:	7
«Congrediamur, ut singularis proelii eventu cernatur, quanto miles Latinus Romano virtute antecellat».	5
Tum adulescens, <u>viribus</u> suis confisus et cupiditate pugnandi permotus ³ , in certamen ruit;	4
et fortior hoste, hasta eum transfixit et armis spoliavit ⁴ .	3
Sed consul, cum <u>in castra</u> revertisset, adulescentem, cuius opera hostes fugati erant, morte multavit.	4
(Λατινικά Λυκείου, XXXI)	

¹ Απαλείφθηκε η πρώτη περίοδος και αντικαταστάθηκε το Is με το T. Manlius.

² Απαλείφθηκε η φράση castra hostium praeterequitavit et και αντικαταστάθηκε το eius με το consulis.

³ Απαλείφθηκε η φράση iniussu consulis.

⁴ Απαλείφθηκε η πρόταση Statim hostes fuga salutem petiverunt.

	<u>Mov.</u>
II. Curius et Fabricius, antiqui ⁵ viri, et his antiquiores Horatii plane ac dilucide cum suis locuti sunt;	4
non Sicanorum aut Pelasgorum, qui primi coluisse Italiam dicuntur, sed aetatis suae verbis utebantur.	5
Tu autem, proinde quasi cum matre Evandri nunc loquaris, <u>sermone</u> iam ⁶ obsoleto uteris, quod neminem <u>scire</u> atque intellegere vis, quae dicas.	6
Quin, homo inepte, taces, ut consequaris, quod vis?	2
Sed <u>antiquitatem</u> tibi placere dicis, quod honesta et bona ⁷ sit.	3
Sic ergo vive, ut viri antiqui vivebant ⁸ ;	2
atque id quod a C. Caesare scriptum est, habe semper in memoria ⁹ : «tamquam scopulum, sic fugias verbum insolens ¹⁰ ».	5
(Λατινικά Λυκείου, ΧΛΙ)	

Για κάθε λάθος, παράλειψη ή προσθήκη αφαιρείται 0,5 μονάδα.

⁵ Αντικαταστάθηκε το antiquissimi με το antiqui.

⁶ Απαλείφθηκε η φράση abhinc multis annis.

⁷ Απαλείφθηκε το et modesta.

⁸ Προστέθηκε το ρήμα vivebant και απαλείφθηκε το χωρίο sed sic loquere, ut viri aetatis nostrae.

⁹ Απαλείφθηκε η φράση et in pectore.

¹⁰ Απαλείφθηκε η φράση atque inauditum.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

(Μονάδες 50)

1. (α) Να γράψετε τις πιο κάτω λέξεις στην **ονομαστική ενικού** του ίδιου γένους:

singularis - **singulare**

cuius - **qui**

(Μονάδες 0,5x2=1)

- (β) Να γράψετε τις πιο κάτω λέξεις στη **γενική πληθυντικού**:

eventu - **eventuum**

viribus - **virium**

virī - **vīrorum**

matre - **matrum**

(Μονάδες 0,5x4=2)

2. Να τρέψετε τους πιο κάτω τύπους των ρημάτων, σύμφωνα με την οδηγία που υπάρχει δίπλα από τον καθένα (εκεί όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους):

- abiret: στο γ΄ πρόσωπο πληθυντικού της οριστικής ενεστώτα
abeunt
- congregiamur: στο β΄ πρόσωπο ενικού της οριστικής ενεστώτα
congrederis (ή – re)
- confisus: στο β΄ πρόσωπο ενικού της προστακτικής ενεστώτα
confide
- pugnandi: στο α΄ πρόσωπο ενικού της υποτακτικής ενεστώτα της ίδιας φωνής
pugnem
- ruit: στην ονομαστική ενικού του αρσενικού γένους της μετοχής μέλλοντα
ruiturus
- revertisset: στον αντίστοιχο τύπο του παρατατικού
reverteretur
- loquaris: στον αντίστοιχο τύπο του υπερσυντελικού
locutus esses
- vis: στο απαρέμφατο ενεστώτα
velle

(Μονάδες 8x0,5=4)

3. (α) **plane**: Να γράψετε τους τρεις βαθμούς του ομόρριζου επιθέτου στην ονομαστική ενικού του θηλυκού γένους.
 (β) **bona**: Να γράψετε τους τρεις βαθμούς του ομόρριζου επιρρήματος.

<u>Θετικός</u>	<u>Συγκριτικός</u>	<u>Υπερθετικός</u>
plana	planior	planissima
bene	melius	optime

(Μονάδες 6x0,5=3)

4. Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους πιο κάτω τύπους (είναι υπογραμμισμένοι στα κείμενα):

hostium : **γενική αντικειμενική από το duce**

viribus: **αφαιρετική οργανική του μέσου από το confisus**

in castra: **εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο**

sermone: **αντικείμενο στο uteris**

scire: **τελικό απαρέμφατο / αντικείμενο στο vis**

antiquitatem: **υποκείμενο στο placere**

(Μονάδες 6x1=6)

5. (α) Να αναγνωρίσετε την πιο κάτω δευτερεύουσα πρόταση (είδος, εισαγωγή, εκφορά, ακολουθία των χρόνων):

proinde quasi cum matre Evandri nunc loquaris

- Είδος: παραβολική υποθετική πρόταση } (Μονάδα 0,5)
 - Εισάγεται: με το σύνδεσμο proinde quasi }

- Εκφέρεται: με υποτακτική ενεστώτα (loquaris), επειδή εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (uteris) (Μονάδα 1)

- Ακολουθία των χρόνων: σύγχρονο στο παρόν (Μονάδα 0,5)

(β) Να δηλώσετε το είδος της πιο κάτω πρότασης και να αιτιολογήσετε την εκφορά της:

ut consequaris

- **Είδος:** δευτερεύουσα τελική πρόταση (Μονάδα 0,5)

- **Αιτιολόγηση εκφοράς:** εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα, επειδή εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (taces) (Μονάδα 1)

(γ) Να δηλώσετε το είδος και τη συντακτική λειτουργία της πιο κάτω πρότασης:
quanto miles Latinus Romano virtute antecellat

- **Είδος:** πλάγια ερωτηματική πρόταση (Μονάδα 0,5)

- **Συντακτική λειτουργία:** υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα cernatur (Μονάδα 1)

6. (α) Να αναπτύξετε την αιτιολογική μετοχή της πιο κάτω φράσης σε δευτερεύουσα πρόταση, έτσι ώστε να δηλώνει ότι η αιτιολογία είναι αποτέλεσμα εσωτερικής, λογικής διεργασίας:

Tum adulescens.... cupiditate pugnandi permotus....

- **Ανάπτυξη αιτιολογικής μετοχής σε αιτιολογική πρόταση:**

Tum adulescens.... **cum** cupiditate pugnandi **permotus esset**

(cum: Mov. 1)

(permotus esset: Mov. 1)

(β) Να τρέψετε την παθητική σύνταξη της πιο κάτω πρότασης σε ενεργητική:

Sed paulo post filius consulis a duce hostium his verbis proelio lacessitus est.

Sed paulo post **dux** hostium **filium** consulis his verbis proelio **laccessivit**.

(dux: Mov. 1)

(filium: Mov. 1)

(laccessivit Mov. 1)

(γ) Με εξάρτηση από το *Philosophus adolescenti dixit*, να τρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο:

“Tu sermone iam obsoleto uteris”.

Philosophus adolescenti dixit illum sermone iam obsoleto **uti**

(illum: Μον. 1)

(uti: Μον. 1)

(δ) Να τρέψετε την ονομαστική πρόταση της πιο κάτω περιόδου σε ευθύ λόγο:

T. Manlius cum aliquando castris abiret, edixit ut omnes pugna abstinerent.

Omnes pugna abstinete.

ή

T. Manlius cum aliquando castris abiret, edixit: “**Omnes pugna abstinete**”.

(Μονάδες 2)

7. Να μεταφέρετε το πιο κάτω κείμενο στα Ελληνικά:

	<u>Μον.</u>
Non fuit tam iniqua natura	1
ut, cum omnibus aliis animalibus facilem vitam daret,	2
homo solus non posset sine tot artibus vivere;	2
nihil durum ab illa nobis imperatum est,	2
nihil difficile quaerendum est,	2
ut possit vita produci.	1
(Σενέκα, <i>Επιστολές προς Λουκίλιο</i> , 90, 18, διασκευή)	

Μετάφραση

Δεν υπήρξε τόσο άδικη / εχθρική η φύση, ώστε, όταν/ενώ έδωσε/έδινε εύκολη ζωή σε όλα τα άλλα ζώα, μόνος/μόνο ο άνθρωπος να μην μπορεί να ζει χωρίς τόσες τέχνες· τίποτε σκληρό δε διατάχθηκε από εκείνη σε μας, τίποτε δύσκολο δεν πρέπει να ζητηθεί/επιδιωχθεί (τίποτε δεν πρέπει να ζητηθεί/επιδιωχθεί δύσκολα), ώστε/για να μπορεί η ζωή να προαχθεί/συνεχισθεί/πάει μπροστά.

(Μονάδες 10)

8. Να μεταφέρετε το πιο κάτω κείμενο στα Λατινικά:

	<u>Μον.</u>
Λέγεται ότι πολλοί από μας, με το να βλάπτουν τους ανθρώπους,	3
γίνονται αναιδείς και αχρείοι.	2
Αν αυτό συμβαίνει,	1,5
τότε είναι βέβαιο	1,5
ότι το κύρος και η σταθερότητα της πολιτείας χάνονται.	2

Μεταφορά

Multi nostrum dicuntur nocentes/nocendo hominibus impudentes et improbi fieri. Si hoc accidit, tum certum est dignitatem/auctoritatem stabilitatemque/et stabilitatem civitatis/rei publicae perdi.

(Μονάδες 10)

- ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ -